شەریف پاشا، کێ بوو؟

نووسینی: ڕۆهات ئالەکۆم   وەرگێڕانی: کاوە ئەمین

بەشی نۆیەم

تابلۆیەکی شاردراوەی لە بیرکراویی مێژوو

هەروەک پێشتر باسمان کرد، شەریف پاشا سەرسام بوو بە ئۆسکاریی دووەم، هەم وەک پاشایەک و هەمیش وەک مرۆڤێک. ئەو پەسندیی کارەکانی ئۆسکاری دەدا کە بۆ وڵاتەکەی کردبووی، هەروەها لەگەڵ ئەو پەیوەندییە گەرم و گوڕەی کە لەگەڵ گەلەکەیدا هەیبوو. ئەوان جگە لەوەی کە هاوڕێ بوون، چەند تایبەتمەندییەکی هاوبەشیشیان هەبوو.

بە گوێرەی ڕۆژنامەکان شەریف پاشا لەگەڵ ئۆسکاری دووەم بەشداری ئەو مەشقە سەربازییانەی کە لە ساڵی 1899 لە سکۆنە (ناوچەیکە لە سوێد) کردبوو، ئەوەش بووە هۆی سەرنج ڕاکێشانی میوانانی بەشدار بوو.

چەند کەسێک کە سەردانی ماڵی شەریف پاشایان کردووە لە شەقامی لینێ (ستۆکهۆڵم) لە ساڵی 1908 دا، باسی ئەوەیان کردووە کە تابلۆیەکیان بینیوە کە لەلایەن هونەرمەندی نەقاش (ئاکسل یوگسدێت)وە کێشراوە و، شەریف پاشا نیشان دەدات. لە تابلۆکەدا شەریف پاشا و ئۆسکاری دووەم بەیەکەوە دەبینرێن لە کاتی مانۆرێک لە سکۆنە لە ساڵی 1899 دا.

یەکێک لەوانەی کە ئەو زانیارییانەی لە پاش خۆی بەجێهێشتووە، ڕۆژنامەنووسێکی ڕۆژنامەی (داگینسنیهێتەر)ە کە گفتوگۆیەکی لەگەڵ شەریف پاشا لە ساڵی 1908 دا، پێش ئەوەی سوێد بەجێبهێڵێ سازکردووە. هەروەها ئەفسەرێکی سوێدی بە ناوی دەبلیو ئوناندەر، کە بۆخۆی لە کاتی مەشقە سەربازییەکەدا بەشداری کردووە، لە بیرەوەریەکانیدا باسی ئەو تابلۆیەیی کردووە:" ... لە نێو ئەو بیانییانەی کە لەگەڵ پاشا ئۆسکاریی دووەمدا بەشداری نمایشە سەربازییەکە بوو لە هێلسەهۆڵم، لە هەموان زیاتر ژەنراڵی تورک کە چەندین مەدالیایی ئاڵتونی بە خۆیەوە کردبوو، سەرنجی ڕاکێشام. ئەمەش لە پاشاندا بووە هۆی ئەوەی کە نەقاش یونگستیدت تابلۆیەکی زەیتی ئەو مانۆڤەرە بکێشێت کە لە سکۆنە

کرا کە ساڵۆنە وەزارییەکەی ستۆکهۆڵمی پێ ڕازاندرابووەوە. ئەمەش وەکو موعجیب بوونێک بۆ سوپای ئێمە، کە چەند ساڵێک دوای ئەوە کاریەگەریەکەی بەدیار کەوت، لەلایەن ئەو ئەفسەرە سوێدیانەی کە لە سوپای تورکیدا کاریان کردووە".
من وەک لێکۆڵەرەوەیەک ئەو زانیارییە کەمە، وای لێکردم کە بە دوای مێژووی ئەو تابلۆیە بکەوم. دەبێت ئەو تابلۆیە دوای ئەو هەموو دەیەیە کەوتبێتە کوێوە؟ وەڵام دانەوەی ئەو پرسیارە هێندە سانا نەبوو، چونکە پێدەچوو کە ئەو تابلۆیە شاردرابێتەوە و لە بیر مێژوو چوبێتەوە. جگە لەو زانیارییە کەمەی کە لەسەرەوە باسم کرد هیچ جێپێیەکی ئەو تابلۆ مێژووییەم نەدۆزییەوە. سەردانی چەندین مۆزەخانەی جۆراوجۆر و ئارکیڤ و کتێبخانەم کرد تا بەڵکو بۆم ڕوونبێتەوە کە ئەو تابلۆ مێژوویە لە کوێیە و ئایا ئیمکانی ئەوە هەیە کە خۆم بتوانم بیبینم یانیش وێنەیەکی هەڵگیراوەی تابلۆکە ببینم.
لە چەند مانگی یەکەمدا، هەوڵەکانم هیچ ئەنجامێکیان نەدا بەدەستەوە. دەستم کرد بە گەڕان بە داوی هەرچی ئەدەبیاتێکدا کە باسی (یونگیستیدت)ی دەکرد، بەڵکو شتێک بدۆزمەوە کە بەرەوە ئەنجامێکم ببات. لە قاموسیی بیبلۆگارفیایی سوێدیدا، لە ژێر ناوی (یونگیستیدت)دا سەرچاوەی بابەتەکانی ئەوم دۆزییەوە. ئەوەش تەنها خاڵێکی دەستپێک بوو کە بتوانم لێوەی دەست بە لێکۆڵینەوەکەی داهاتووم بکەم. داوام لە کتێبخانەی هونەریی کرد کە ئەو بابەتانەم بۆ بنێرن. ئەوەش کەرەستەیەکی خوێندکارانە بوو کە تێیدا باسی هەموو تابلۆکانی ئەوی تێدا کرابوو بە کەمێک زانیاری لەسەر هەریەکەیان. لەوێدا زانیاریەکی زۆر گرنگ لەسەر تابلۆکە نووسرابوو، کە تێیدا نووسرابوو کە ئاکسیل یونگیستیدت تابلۆیەکی بچوکتری دروستکردووە لە ساڵی 1900 دا، کە کچەکەی شەریف پاشا، خاوەنی بووە، دوای کۆچی دوایی لە ساڵی 1951 دا. پاشان تابلۆکە فرۆشراوە بە سەفیری سوێد لە قاهیرە، ئادۆلف کرۆنەبورگ، 1966.
دوای ئەو داوە دەزووی زانیارییە، پەیوەندیم بە وەزارەتی جاریجییەوە کرد و بە ناو ئەرکیڤەکەیاندا گەڕام بۆ ئەوەی بتوانم زانیاری زۆرتر لەسەر خێزانی کرۆنەبورگ پەیدابکەم و بزانم ئاخۆ هیچ کام لە ئەندامانی خێزانەکەی لە ژیاندا ماون. ئەوە بوو بۆم دەرکەوت کە هەردوو کوڕەکەی لە ستۆکهۆڵم دەژین. بەگوێرەی قسەی یەکێک لە کوڕەکانی کرۆنەبۆرگ، ڕۆتگێر کرۆنەبۆرگ، باوکی تابلۆکەی لەگەڵ خۆی هێناوەتەوە بۆ ستۆکهۆڵم، کاتێک ئەو لە ساڵی 1966 دا، خانەنشین دەکرێت. ئادۆلف کرۆنەبۆرگ لە ساڵی 1983 دا کۆچیی دوایی کردووە. ژنەکەی تابلۆکەی وەک یادگارییەک لای خۆی دەهێڵێتەوە. بە قسەی ڕوتگێر کرۆنەبۆرگ، دایکی لە ساڵی 1986 دا، تابلۆکە پێشکەشی کۆشکی دۆڵمەباخچە دەکات لە ئەستەمبووڵ.
ڕوتگێر پێی وتم کە دەتوانم پەیوەندی بە (نیلس-ئوربان ئالارد)وە بکەم لە وەزارەتی خاریجی کە ئەو تابلۆکەی ڕەوانەی ئەستەمبووڵ کردبوو، چونکە نیلس ئەوکاتە لە کۆنسوڵی سوێد لە ئەستەمبووڵ کاری کردووە. دوای ئەوەی لەگەڵ نیلس قسەم کرد، پێی ڕاگەیاندم کە بەڵێ ڕاستە ئەو تابلۆیە لەلایەن ئەو خێزانەوە لە ماوەی بیست ساڵدا هەڵگیرابوو، پاشان ئەوان بە تورکیایان بەخشی و ئێستا لە کۆشکی دۆڵمەباخچە لە ئەستەمبووڵ دانراوە. لەسەر داوای ژنەکەی کرۆنەبیرگی، نیلس-ئوربان سەردانی کۆشکی دۆڵمەباخچە دەکات لە ساڵی 1986 دا، بۆ ئەوەی تەئکید بکاتەوە کە تابلۆکە گەیشتووە. تابلۆکە بە شێوەیەکی زۆر باش لە یەکێک لە ساڵۆنەکاندا هەڵوسرابوو. ئێستا تابلۆکە لەگەڵ تابلۆکانی تری ئەو کۆشکەدا هەڵگیراوە. بەم شێوەیە لە کۆتایدا توانیم "جێگا شاراوەکەیی" تابلۆکە بدۆزمەوە.
کاتێک کتێبەکەم لەسەر شەریف پاشا لە ساڵی 1995 بە چاپ دەگەیشت، ویستم کۆپییەک یانیش وێنەیەکی ئەو تابلۆیە لەگەڵ ئەو ئەلبومەی کە لە کۆتایی کتێبەکەمدا هەبوو، بە دەست بخەم. هەر ئەوەش نا بەڵکو دەمویست بۆ خۆم ئەو بەرهەمە مێژووییە ببینم. تەلفونێکم بۆ نیلس-ئوربان کردوو و داوام لێکرد کە یارمەتیم بدات وێنەیەکی ئەو تابلۆیەم بۆ پەیدا بکات. لە ڕێگای کۆنسوڵی سوێدەوە توانیم دوای چەند مانگێگ وێنەیەکی تابلۆکە پەیدا بکەم. لەو ماوەیەیی کە چاوەڕوانی وێنەکەم دەکرد، بیرم بۆ ئەوە چوو کە ئاخۆ بڵێی وێنەیەکی ئەو تابلۆیە لەلایە خێزانی کرۆنبێرگ هەڵنەگیرابێت. ئەوان وێنەیەکی ڕەوش و سپیی

تابلۆکەیان لە ئەرشیفەکەیاندا هەڵگرتبوو. هەروەها لە یاداشتنامەکانی ئادۆلفدا، چەند دێرێک لەسەر تابلۆکە نووسرابوو. بە قسەی ئادۆلف، کچەکەی شەریف پاشا کە چەند ساڵێک لە قاهیرە ژیاوە، ویستوویەتی پێش ئەوەی بمرێت تابلۆکە ببرێتەوە بۆ سوێد. ئادۆلف نامەیەک دەنێرێت بۆ سکرتێری پاشا و مۆزخانەی نەتەوەیی، بەڵام هیچکامیان ئارەزوویان بۆ تابلۆکە نیشان نەداوە، بۆیە ئەو خۆی دەیکڕێتەوە. لە کۆتایدا دوو وێنەم دەستکەوت کە لە دوو لاوە گیراون. لە هەردوو وێنەکەدا، شەریف پاشا و پاشا ئۆسکاری دووەم دەبینرێن کە خەریکی قسەکردنن. لە پشتیانەوە، هوگۆ یونگستیدت (خزمی هونەرمەند ئاکسل یونگستیدت)ە لەگەڵ چەند ئەفسەرێکدا دەبینرێت. لە زۆر سەرچاوەدا باسی ئەوە کراوە ئاکسل یونگستیدت بە تابلۆکانی کە لەسەر ئۆسکاری دووەم کێشاوییەتی بەناوبانگ بووە، ئەو بیست تابلۆی پاشایی کێشاوە.

لە گۆشەنیگایەکی مێژووییەوە، ئەو تابلۆیە عیبارەتێکی گەورەیە لە برادەرایەتی کورد و سوێدییەکان.